

Temat: A B C filmowego języka w Krętych ścieżkach Andrzeja Barańskiego.

Opracowanie:

Jolanta Manthey

Czas:

45 minut

Cele lekcji:

Uczeń:

- zapozna się z elementami języka filmu;
- ćwiczy umiejętność analizy filmu z uwzględnieniem różnych funkcji środków filmowego wyrazu;
- doskonali umiejętność świadomego odbioru tekstów kultury;
- poznaje różne formy kontaktu z kulturą;
- ćwiczy umiejętność czytania ze zrozumieniem i wyszukiwania informacji;
- poznaje cechy twórczości (i sylwetkę) wybitnego reżysera.

Metody pracy:

- miniprezentacje
- praca z filmem
- elementy heurezy
- praca w grupach

Słowa kluczowe:

Język filmu, montaż linearny, montaż równoległy, plan pełny, zbliżenie, detal, konwencja gatunkowa, kino autorskie

Materiały pomocnicze:

karty pracy

Uwagi:

Poleć trzem uczniom przygotowanie krótkich prezentacji przedstawiających (przypominających) informacje na temat elementów języka filmu : rodzajów montażu dramaturgicznego, planów filmowych, muzyki w filmie. Sugerowana bibliografia w materiałach pomocniczych.

Przebieg lekcji:

1. Poproś wyznaczonych wcześniej uczniów o zaprezentowanie przygotowanych materiałów na temat języka filmu .
2. Przedstaw temat lekcji i zapowiedz projekcję filmu Andrzeja Barańskiego .
3. Podziel klasę na grupy ,rozdaj karty pracy każdemu z uczniów (materiały pomocnicze) poproś o wypełnienie podczas projekcji tabeli nr 1.
4. Zaprezentuj uczniom film, zatrzymaj projekcję po 5'33 minuty (całość trwa ok.6 minut; link do filmu na stronie FilMOTEKA Muzeum w materiałach pomocniczych).

5. Poproś grupy o porównanie obserwacji, uzupełnienie tabeli 2 i wspólne sformułowanie wniosków.
6. Poleć przedstawicielom grup przedstawienie spostrzeżeń dotyczących zastosowanych w filmie środków wyrazu; zapytaj o ich funkcję- heureka:
 - który z elementów języka filmu wydaje się dominujący?
 - w jaki sposób muzyka, montaż, wykorzystane plany wpływają na odbiór filmu?
 - biorąc pod uwagę analizowane elementy, jak można określić gatunek filmu Barańskiego?
7. Przedstaw uczniom zakończenie filmu; zapytaj o wrażenia.
8. Rozdaj uczniom tekst (materiały pomocnicze) dotyczący twórczości reżysera, poproś o wskazanie informacji dowodzących, że w obejrzanej szkolnej etiudzie widoczne są jej charakterystyczne cechy.
9. Podsumowanie: Kręte ścieżki w niebanalny sposób wykorzystują język filmu. Typowe dla konwencji gatunkowej thrillera środki budują nastrój, ironicznie spointowany w zakończeniu filmu. Szkolna etiuda ujawnia cechy charakterystyczne dla późniejszej twórczości reżysera. .

Praca domowa:

1. Zinterpretuj ostatnie ujęcie filmu oraz/lub jego tytuł.
2. Wykorzystując zasoby Internetu, wyszukaj informacje na temat reżysera i jego twórczości. Sporządź listę stron udostępniających legalnie jego filmy.
3. W napisach pojawiają się nazwiska Zbigniewa Rybczyńskiego (operator) i Janusza Majewskiego (opieka artystyczna) –znajdź informacje dotyczące tych postaci, sporządź notatkę.

Materiały pomocnicze:

Załącznik 1

Karta pracy 1

1. Elementy języka filmu

Funkcja

Plany filmowe

Montaż

Muzyka

2. Elementy świata przedstawionego

Sposób przedstawienia

Czas

Miejsce

Bohaterowie

Załącznik 2

Karta pracy 2

Przeczytaj podany tekst. Wskaż informacje potwierdzające tezę, że w już w szkolnej etiudzie Kręte ścieżki widoczne są cechy typowe dla twórczości reżysera.

Po przeczytaniu wywiadu –rzeki z Barańskim i obejrzeniu raz jeszcze jego filmów łatwo można zauważyć, że to nie tylko reżyser prowincji i specjalista od małych miasteczek. A taka etykieta przyłgnęła do tego artysty, przysłaniając inne cechy jego twórczości. Najważniejszą z nich jest konsekwentna odmowa opowiadania klasycznej fabuły, która nie oddaje ,wg Barańskiego, różnorodności życia. |

Andrzej Barański robi obrazy o „niekonwencjonalnej dramaturgii- bez sensacyjnych wątków, kulminacji, zaskakującej intrygi”.(...) Konsekwencją takiego spojrzenia na kino i jednocześnie kolejną cechą charakterystyczną filmowego świata Barańskiego jest wybór bohaterów- zwykłych, szarych ludzi. Reżyser (...) wspomina: „to prawda, że opowiadam o ludziach niczym niewyróżniających się,

zwykłych. (...) Najistotniejsze prawdy kryją w sobie opowieści właśnie o zwykłych ludziach, bo w nich każdy może odnaleźć siebie. Zresztą sam podział ludzi na zwykłych i niezwykłych jest w gruncie rzeczy sztuczny. „(...) Ponieważ reżysera interesuje szary człowiek, swoje fabuły osadza w małomiasteczkowych realiach prowincji.(...) Spokojna, wyważona narracja oddaje atmosferę prowincji, codziennej egzystencji bohaterów i ukazuje powolny, leniwy rytm życia w małomiasteczkowym świecie.” Mniej interesują mnie dynamiczne zdarzenia, coś, co tworzy wyrazistą, pełną dramatycznych zwrotów akcję, a głównie to, co bierze się z sumy drobnych zachowań, reakcji” mówi Barański. W innym miejscu dodaje:” Zogniskowanie uwagi na jednym niszczy drugie” , Najważniejsze jest dla niego to, co rozgrywa się między zdarzeniami.

Piotr Marecki, Posłowie [w:] Barański. Przewodnik Krytyki Politycznej, Warszawa, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2009.

Załącznik 3

Źródła przydatne do opracowania prezentacji na temat języka filmu.

1. Link do Krętych ścieżek na stronie Filмотeki Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie: <http://artmuseum.pl/filmoteka/?l=0&id=1375>
2. Informacje na temat Andrzeja Barańskiego i jego twórczości: http://www.culture.pl/baza-film-pelna-tresc//eo_event_asset_publisher/eAN5/content/andrzej-baranski)
3. Jerzy Płazewski, Język filmu, Warszawa 2008 http://www.dailymotion.com/video/xp23zw_jzyk-filmu-czyyy-1-3-plan#.UNory-QY8gs

Załącznik 4

Ważne pojęcia – dla nauczyciela.

MONTAŻ DRAMATURGICZNY- zestawianie poszczególnych ujęć filmu w określonym następstwie czasowym

LINEARNY-na pierwszym miejscu stawia pytanie „co dalej?” związany z najprostszym sposobem filmowej narracji opartej na jedności akcji, zazwyczaj także miejsca i czasu

RÓWNOLEGŁY- polega na łączeniu dwóch (lub więcej) wątków rozwijających się w różnych miejscach poprzez przeplatanie ujęć z każdego z nich. Tworzy efekt zależności przyczynowej między wątkami lub też podkreśla kontrast materiału w nich zawartego.

RETROSPEKTYWNY- łączy ujęcia i sceny w czasie teraźniejszym z retrospekcjami.

PLAN FILMOWY- określony sposób kadrowania, wynikający z odległości kamery od filmowanego obiektu, rodzaju użytego obiektywu i oświetlenia oraz sposobu komponowania przestrzeni

·totalny/daleki – przedstawia ogólną topografię przestrzeni akcji (panoramę), postać ludzka jest niewielka, wkomponowana w obszerne tło lub nieobecna; stosowany do ogólnych opisów miejsca akcji oraz prezentacji plenerów ·ogólny – to pełny obraz miejsca akcji, sylwetka ludzka jest zauważalna, dobrze widoczny jest plener lub dekoracje, służy zazwyczaj zarysowaniu związków postaci z otoczeniem oraz przekazaniu ogólnych informacji o miejscu akcji. ·pełny – to wycinek z planu ogólnego, w kadrze mieści się cała sylwetka ludzka, widać część dekoracji. ·amerykański – stanowi wycinek planu pełnego, postać ludzka jest pokazana od kolan w górę i dominuje w kadrze; najczęściej stosowany w scenach dialogowych ·średni – kadruje postać ludzką od pasa w górę, kładąc większy nacisk na mimikę niż plan amerykański ·bliski (półzbliżenie) – obejmuje popiersie, postać jest dominująca wobec tła ·zbliżenie/wielki plan – twarz lub inny obiekt zajmuje większą lub całą część kadru, umożliwia dokładne obserwowanie detali obiektu lub mimiki twarzy ·detal/wielkie zbliżenie –

szczególna forma zbliżenia, plan szczegółu ciała lub istotnego detalu akcji, który wypełnia kadr; jest to plan o maksymalnym skupieniu uwagi, służy zazwyczaj zwiększeniu napięcia emocjonalnego

Bibliografia:

1. Kazimierz Piotrowski, Dowcip i władza sądenia (ateizm w Polsce) [w:] <http://obieg.pl/teksty/1954> dostęp z dnia 23 .12.2012
2. Barański. Przewodnik Krytyki Politycznej, Warszawa, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2009.
3. Waldemar Frąc, Andrzej Barański- spełnienie pamięci w obrazie [w:] Autorzy kina polskiego pod red. Grażyny Stachówny i Joanny Wojnickiej, Kraków 2004
4. Moje kino. Andrzej Barański, notował CD, „Film” 1985, nr 29
5. Jerzy Płużewski, Język filmu, Warszawa 2008
6. Konrad Klejsa, Tomasz Kłys, Ewelina Nurczyńska-Fidelska, Piotr Sitarski, Kino bez tajemnic, Warszawa 2009
7. Słownik filmu, pod red. Rafała Syski, Kraków 2005